

УДК 7.03:391:001.8

Наку Анастасія Валеріївна
ORCID ID 0000-0002-0683-3797

*аспірантка,
Київський національний
університет культури і мистецтв,
м. Київ, Україна
anastasia.naku10@gmail.com*

КАТЕГОРІЯ СТИЛЮ У ДОСЛІДЖЕННЯХ НАУКОВЦІВ

Мета роботи узагальнити досвід уживання й аналізу категорії стилю в науковій літературі. **Методи дослідження.** Основою даного дослідження є джерела, в яких було проаналізовано процес формування категорії стилю. Проведено аналіз змін, що відбувалися з дефініцією «стиль» у контексті соціокультурних процесів. **Наукова новизна.** У дослідженні було виявлено, що різні періоди становлення стилю мали свої характеристики та особливості. У мистецтвознавстві, літературознавстві, в галузі дизайну одягу та ін. сферах культури цей термін багатозначний, світоглядно та методологічно орієнтовний, тому й суперечливий. У статті вперше категорія стилю розглядається в контексті стильових напрямів та мікростилів, які можуть бути презентовані як різноаспектні складові впливу на колекції європейських дизайнерів одягу поч. ХХІ ст. **Висновки.** Проаналізувавши численні праці науковців у сфері мистецтва, естетики, філософії, літературознавства, fashion-індустрії, можемо зазначити, що категорія стилю тлумачиться в різних галузях не ідентично та характеризується багатозначністю. У fashion-індустрії це поняття може потрактовуватися як явище загальноестетичне та соціокультурне.

Ключові слова: стиль, мода, стилістика, мікростиль.

*Наку Анастасія Валеріївна аспірантка, Київський національний
університет культури і мистецтв, г. Київ, Україна*

Категория стиля в исследованиях ученых

Цель работы обобщить опыт употребления и анализа категории стиля в научной литературе. **Методология исследования.** Основой данного исследования стали источники, в которых были проанализирован процесс формирования категории стиля. Проведен анализ изменений, происходящих с дефиницией «стиль» в контексте социокультурных процессов. **Научная новизна.** В исследовании было обнаружено, что различные периоды становления стиля имели свои характеристики и особенности. В искусствоведении, литературоведении, в области дизайна одежды и других сферах культуры этот термин многозначен, мировоззренчески и методологически ориентирован, так и противоречив. В статье впервые категория стиля рассматривается в контексте стилевых направлений и микростилей, которые могут быть представлены как разноаспектные составляющие влияния на коллекции европейских дизайнеров одежды начала

XXI в. **Висновки.** Проаналізувавши численні твори учених в області мистецтва, естетики, філософії, літературознавства, fashion-індустрії, можемо відзначити, що категорія стилю трактується в різних галузях не ідентично і характеризується багатозначністю. В fashion-індустрії це поняття може трактуватися як явище загальноестетичне і соціокультурне.

Ключові слова: стиль, мода, стилістика, мікростиль.

Naku Anastasiia, *postgraduate, Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine*

Style category in scientists researches

The aim of the article is to generalize the experience of the style category usage and analysis in the scientific literature. **Research methodology.** The sources in which the style category formation process was analyzed have been used as the basis of this study. The analysis of changes that took place with the definition of “style” in the context of socio-cultural processes has been carried out. **Scientific novelty.** The study has shown that different periods of the “style” concept development had certain characteristics. The term “style” is polysemic in the art studies, literary studies, in the field of clothing design and other spheres of culture, and it is ideologically and methodologically indicative, and therefore the term is rather contradictory. The concept of “style” has been studied in the context of stylistic trends and micro styles that can be represented as a multi-dimensional component of influence on the collection of European fashion designers at the early XXI century for the first time in the article.

Summary. The analysis of numerous works of the aesthetics, art, philosophy, literature, and fashion industry scholars has shown that the concept of “style” can be interpreted non-identically in different fields and it can be characterized as a polysemantic term. This concept is regarded as a general-aesthetic and socio-cultural phenomenon in the fashion industry.

Key words: style, fashion, stylistics, microstyle.

Вступ. Складовою матеріальною культурою нашого суспільства – є мода, в якій відображаються і проявляються естетичні смаки, що характерні для конкретної епохи. Зміна моди – це потреба людей в оновленні речей відповідно до мінливих побутових та естетичних потреб, але при цьому основою особистого смаку залишається стиль. Актуальність даної роботи полягає в дослідженні різноманітних підходів у визначенні етапів розвитку категорії стилю. Без визначення цього поняття не можлива історія й теорія мистецтва та дизайну. Саме в контексті fashion-індустрії дефініція «стиль» найактивніше вживається, але майже не досліджена наукою.

Мета роботи узагальнити досвід уживання й аналізу категорії стилю в науковій літературі. Для дослідження та вивчення розвитку стильових напрямів у жіночому одязі європейського дизайну поч. XXI ст. важливим є визначення поняття «стиль» та «мода». У мистецтвознавстві, літературознавстві, в галузі дизайну одягу та ін. сферах культури цей термін багатозначний, світоглядно та

методологічно орієнтовний, тому й суперечливий. Разом з тим без визначення цього поняття не може обійтись жодна історія й теорія мистецтва та дизайну.

Об'єктом дослідження є стильові напрями в колекціях жіночого костюму європейських дизайнерів одягу поч. ХХІ ст., предметом – вивчення та систематизація стилів та мікростилів у колекціях жіночого костюму європейських дизайнерів одягу поч. ХХІ ст.

Зв'язок із науковими чи практичними завданнями. Матеріали статті можуть бути використані для подальших досліджень стилю, а також при проведенні лекційних занять з історії дизайну для студентів дизайнерських спеціальностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням категорії стилю в різних сферах суспільства та розвитком художнього проектування костюма займалися такі мистецтвознавці як Т. Адорно, Ю. Б. Борев, О. Вальцель та Г. Вельфлін, В. В. Виноградова, І. І. Вінкельман, В. Г. Власов, А. Б. Гофман, О. В. Ільчева, М. В. Кісіль, Т. В. Козлова, О. Ф. Лосєв, М. Т. Мельник, Л. І. Новикова, О. Н. Устюгова, О. М. Шандренко та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Досліджуючи проблему формування категорії стилю в різних сферах суспільства, було проаналізовано джерельну базу наукової літератури, до складу якої належать праці мислителів різних епох. Так, наприклад, виявлено, що вперше слово «стиль» було вжито ще в античній Греції, насамперед, значення слова мало назву найпростішого інструменту для письма, що є прообразом олівця та пір'яної чи кулькової ручки. Пізніше відбулась зміна семантики та поступове розширення меж застосування терміну. Йоганн Гете підкреслював, що стиль «є вищим ступенем в мистецтві, завдяки наслідуванню природі, завдяки зусиллям створити для себе єдину мову, завдяки точному й поглибленому вивченню самого об'єкта, і набуває, нарешті, більш точних знань та властивостей речей і того, як вони виникають, коли мистецтво може вільно оглядати поглядом ряди образів, зіставляти різні характерні форми і передавати їх» (Гете, 2018, с. 1).

Основи розуміння стилю в мистецтвознавстві заклав у своїй відомій праці «Історія мистецтва давнини» (1764) І. І. Вінкельман. Стилем він називав художні особливості мистецтва, що історично змінювалися. Історію мистецтва автор розглядав як вчення про його походження, розвиток, зміни та занепад, а також визначення різних стилів народів, епох.

В. М. Жирмунський висловлює думку, що стиль утворює єдність з духовною культурою кожної історичної епохи та її філософськими ідеями, її моральними та правовими переконаннями і навичками. У цій думці виражається ідея того, що зміни в житті різних культур у сфері естетики, моралі, філософії та релігії відбувається паралельно. В. М. Жирмунський стверджує, що «тільки з введенням в поетику поняття стилю система основних понять цієї науки (матеріал, прийом, стиль) може вважатися закінченою» (Жирмунський, 1977, с. 35).

І. І. Іоффе намагається знайти соціологічні закономірності в цій категорії. У своїй праці «Обране: Синтетична історія мистецтва» Іоффе приходить до розуміння стилю як процесу та руху історії мислення. Автор намагається

систематизувати історію художнього мислення. Одним з основних завдань, яке ставив перед собою автор праці, це подати історію стилів як історію способів художнього мислення, як історію громадських форм свідомості та пізнання (Іоффе, 2010, с. 10). Автор зосереджує увагу на тому що стиль мистецтв визначає спосіб мислення, що є історично сформованим явищем, як і розподіл мистецтва на такі галузі як література, живопис, музика, скульптура, архітектура. Насамперед, спосіб мислення вилучає з них нові виразні можливості, знаходить нові види мистецтв. У своїй праці І. І. Іоффе класифікує стилі за принципами організації економіки, наприклад: «культура і стилі товарно-грошового господарства», «культура і стилі індустріального господарства», «культура і стилі натурального господарства». Автор стверджує, що стилі змінюють один одного непослідовно та можуть існувати паралельно в часі (Іоффе, 2010). Автор звертає увагу на те, що стиль виникає з певної культурної практики. І. І. Іоффе визначає стиль як реакцію на світ, оформлений в різних матеріалах, що може з'явитися у будь-якої людини за тих же соціальних і культурних умов та може бути вихований штучно. Стиль – це спосіб мислення в мистецтві.

У кін. ХІХ ст. – поч. ХХ ст. категорія стилю є центральною в працях представників формальної школи в мистецтві, насамперед, це роботи О. Вальцеля та Г. Вельфліна (Вельфлін, 1994). Г. Вельфлін наслідує традицію естетичного розуміння стилю, значно розширив, а в чомусь і переосмислив цю категорію. По-перше, для нього стиль означає не індивідуальну своєрідність окремого художника, а естетичне мислення окремих напрямлень та епох у мистецтві. По-друге, категорія стилю перестала характеризувати тільки своєрідні форми і мала означати ще характерну даній епосі концепцію світу й людини, що втілюється в мистецтві. Усе це дало можливість зіставити в межах однієї художньої епохи твори різних видів мистецтва та виокремити в них загальні стильові риси. Це й надало терміну «стиль» чіткий культурологічний сенс (Есин, 2017, с. 53).

У науці першою спробою дати чітку та стислу характеристику стилів була робота Г. Вельфліна «Основні поняття історії мистецтв», в якій вперше автор створює зразкову термінологію та методологію для наукової історії мистецтв.

Аналізуючи твори великих митців та порівнюючи їх між собою, з метою виявлення подібних рис та розбіжностей, він виявив у мистецтві, поряд з індивідуальним стилем, існування стилю школи, країни та племені. Також автор визначає істотні особливості стилю, які розпізнати на малюнку в будь-якій його деталі. Г. Вельфлін у своїй роботі наголошує на тому, що достатньо лише побачити невеликий фрагмент витвору для того, щоб дізнатися, хто є автор картини, рішення приймається на підставі окремих зовнішніх особливостей та «манери», на підставі того, що все суттєве у відчутті форми міститься вже в самій дрібній деталі. Автор концентрує увагу на тому, що «застосовуючи найтонші прийоми, ми можемо дізнатися таким же чином про зв'язок окремих частин і цілого, і знайти, нарешті, визначення індивідуальних типів стилю не тільки відповідно до форми малюнка, але також відповідно й до освітлення і фарби. Ми дізнаємося, чому певне розуміння форми неминуче

поєднується з певною барвистістю, і поступово ми навчимося розуміти всю сукупність індивідуальних особливостей стилю як вираз певного темпераменту» (Вельфлін, 1994, с. 12).

Великий внесок у розуміння багатозначного терміна «стиль» зробив А. Н. Соколов. Автор наголошує на тому, що в сучасному світі відзначається велике нарощування інтересу до наукової проблеми визначення терміна «стиль», та головним мотивом вирішення цієї проблеми є уточнення поняття «стиль» та досягнення взаємопорозуміння в цій галузі. Дослідник зазначає, що останнім часом було видано багато наукових праць у сфері лінгвістики, літературознавства та мистецтвознавства, також ця проблематика широко обговорюється на конференціях та викликає безліч дискусій. Автор зосереджує увагу на тому, що слово стиль належить до переліку тих наукових термінів, які не є монополією однієї науки. Цим терміном користуються щонайменше чотири наукові дисципліни: мовознавство, літературознавство, мистецтвознавство, естетика. Природно, що в кожній з цих наук поняття стилю набуло особливого значення – в залежності від предмета науки. Значною мірою цим пояснюється багатозначність даного поняття (Соколов, 1968).

Дослідження стилю ускладняється і тим, що це поняття тісно пов'язане з такими понять, які межують, і, насамперед, з такими, як художній напрям і творчий метод, навколо яких все ще точаться суперечки. У роботі про стилі ці поняття не можуть бути предметом спеціального дослідження, і автор змушений обмежитися тут викладом своєї точки зору, не маючи можливості її докладно аргументувати. Основним є побудова можливо чіткої та внутрішньо цілісної системи понять. З цим пов'язана й точність і витриманість термінології, що іноді обтяжує виклад. Щоб визначитися з поняттям «стиль», необхідно розмежувати розуміння цієї категорії, яка історично склалася в різних наукових дисциплінах (Соколов, 1968). О. Н. Соколов зауважує, що з розвитку науки про мистецтво уточнюється та закріплюється концепція стилю як естетичної категорії, як художньої системи, яка об'єднує формальні ознаки твору та творчості. Дослідник стверджує, що стиль як естетичне явище, насамперед, характеризується підпорядкованістю всіх його елементів певному художньому закону, який їх об'єднує, надає цілісності, сприяє використанню певних деталей стильової системи.

Також проблему визначення стилю досліджувала О. Н. Устюгова (Устюгов, 2006). У своїй роботі «Стиль та культура: Досвід побудови загальної теорії стилю» визначає «стиль, як феномен, посідає чільне місце в усіх сферах людської діяльності, в яких проявляється потреба в культурній самосвідомості та самовизначенні» (Устюгов, 2006). У монографії О. Н. Устюгової «визначено проблему стилю як історико-культурну проблему, здійснено її цілісний аналіз в єдності методологічного, теоретичного, історичного підходів і вироблено загальну систему уявлень, щоб на її основі створити модель цілісної концепції стилю. Теоретичною базою дослідження було вивчення досвіду вживання й аналізу поняття «стиль» у мовознавстві, культурології, мистецтвознавстві, естетиці, соціології, психології, філософії, історії культури. Методологічні основи дослідження виробилися, орієнтуючись на ідеї та принципи історизму,

системного підходу, філософії історії культури, на досвід міждисциплінарного підходу до складних явищ соціокультурної природи» (Устюгова, 2006, с. 8)

Великий внесок у проблематику розкриття стилю в категорії онтології мистецтва зробив Ю. Б. Борев. У своїй праці «Естетика», яка була опублікована в 1981 р., автор тлумачить значення цього терміна «як якість певної культури, що відрізняє її від будь-якої іншої, як конструктивний принцип побудови культури» (Борев, 1981, с. 132). Ю. Б. Борев порівнює стиль з генами, зауважуючи, що відношення єдності «змісту» та «форми» в стилі таке саме, як у живому організмі «форма» і «зміст» відноситься до генного набору в клітині. Усі деталі мають бути підпорядковані загальному задуму та структурі твору, саме це і передбачає належність цього твору до певного типу культури. Автор визначає стиль як типологічну цілісність та модель вигляду світу, зображеного мистецтвом на певному етапі історичного розвитку (Борев, 1981, с. 132). У своїй роботі Ю. Б. Борев визначає та аналізує фактори та функціональну багатоплановість стилю. Науковець виділяє чотири фактори функціонування стилю: фактор творчого процесу, фактор розвитку мистецтва, фактор соціального буття твору, фактор художнього впливу мистецтва. Усі ці аспекти відображають відношення матеріалу, художньої та загальнокультурної традиції до суспільних цілей та до аудиторії мистецтва (Борев, 1981).

Ю. Б. Борев наголошує на складності та багатшаровості стильової структурної організації як окремого твору, так і художньої культури в цілому. Автор виокремлює первинний шар стилю «прафеномен», який дає можливість зрозуміти стильне не тільки в історії художньої культури, а і в окремому акті створення та існування художнього твору. Наступним стильовим шаром автор називає відображення національно-стильових особливостей культури. Він підкреслює, що регіональна стилістична спільність (єдиний тематичний і інтонаційно-ритмічний фонд) посідає своє місце в історичному досвіді культури даного народу. Де чітко проглядається національна стилістична спільність. Ю. Б. Борев виокремлює також національно-стадіальний стиль, який є наступним шаром стильової структурної організації. Це стиль будь-якої національності, що знаходиться на етапі не тільки історичного розвитку, а й художньо культурного. Стилістична спільність має тенденцію звужуватися до одного виду мистецтва та до одного жанру, також можливе розширення стилістичної спільності до охоплення феноменів мистецтва та культури в цілому. Надалі розвиток структурної організації стилю ускладнюється художнім процесом, оскільки розділені художні напрямки, які конкурують між собою. У структурній середині кожного напрямку відбувається специфічна стилістична спільність.

Вагомий внесок у теорію та історію мистецтва зробив Ф. І. Шміт [13] – мистецтвознавець, теоретик мистецтва та педагог. Стилем автор називає комплекси, які слугують для виявлення образів, властивих кожній окремій ступені розвитку мистецтва, для яких характерним є висловлення певної проблеми та її рішення. Ф. І. Шміт виокремлює шість основних стилів, кожному з яких притаманна певна проблема – «першим, в якому на черзі стоїть проблема ритмічних елементів, є «ірреалізм»; другий стиль, який висуває

проблему форми є «ідеалізм», третій – композиційний стиль – «натуралістський», так як образ доводиться порівнювати з об'єктивною «натурою» і збагачувати ознаками, які отримані зі спостережень живої «натури»; четвертий стиль – «реалізм», в ньому загальне знання врівноважується одиничним враженням; п'ятий стиль, у якому поодинокі образи є вищими над загальними, об'єктивність знижується, мистецтво прагне стати «ілюзійним»; в шостому стилі – «імпресіонізм» – художник передає свої суб'єктивні враження» [13]. Автор підкреслює, що кожен стиль змінюється попереднім стилем та є його природним розвитком та доповнення, кожний наступний стиль є неможливим без попереднього.

В. С. Турчин (Турчин, 2003) прослідкував в ХХ ст. не тільки стилістичні тенденції, але й стильотворення. Більше того, він помітив, що кожен стиль максимально розкривався, захоплюючи всі види декоративно-прикладних мистецтв. Автор наголошує на тому що, окремі напрями категорично заперечують один одного, незважаючи на це визначають стилістичний вигляд того чи іншого десятиліття. Дослідник висловлює думку про те, що структурність «стилів» передбачається наявністю певної системи впорядкування, що сприяє їх розвитку.

Як зазначає М. Т. Мельник, щоб аналізувати, як співвідносяться стиль і мода, необхідно, в першу чергу, визначитися з самим поняттям «мода» (Мельник, 2018). Науковці тлумачать моду найбільш популярним чи поширеним стилем у даний проміжок часу (Котлер, 1995, с. 305). Мода, акцентуючи увагу на певних стилях, функціонує в контексті тенденцій. Відповідно до цього на перший план можуть вийти елементи, що характерні для того чи іншого стилю. Ці акценти можуть торкатися ідеї, теми, колористики, техніки виконання, прийомів, матеріалів, конструкцій, ліній та форм. М. Т. Мельник підкреслює, що «одні й ті самі культурні зразки існують одночасно в обох вимірах: стильовому і модному. Мода, здебільшого, може впливати на створення, поширення і засвоєння стилю, змінюватися в межах одного, наділяти своїми значеннями кілька стилів чи їх поєднувати (полістилізм). Якщо мода постійно змінюється, то стиль, створений у час панування певної моди, існує протягом поколінь, здобуваючи популярність чи втрачаючи її» (Мельник, 2018).

У fashion-індустрії стиль є доміантним і втілюється через формальні (силует, композиція, конструкція, техніка виконання, декоративне й кольорове оформлення), образно-художні (ідеальні пропорції тіла, типаж зовнішності, манери поведінки) та соціально-психологічні (способи вираження соціального статусу, статево-вікових особливостей) характеристики. Науковці (Мельник, 2018; Турчин, 2003) стилі в моді умовно поділяють на сучасні та національно-історичні. Серед базових сучасних стилів в моді на основі функціонального призначення виділяють: класичний, романтичний, спортивний, фольклорний, які в свою чергу можуть переплітатися, взаємодоповнюватися і проявлятися у великій кількості мікростилів та напрямів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в дослідженні було виявлено, що різні періоди становлення стилю мали свої характеристики та особливості. У мистецтвознавстві, літературознавстві, в галузі дизайну одягу та ін. сферах культури цей термін багатозначний, світоглядно та методологічно орієнтовний, тому й суперечливий. У статті вперше категорія стилю розглядається в контексті стильових напрямів та мікростилів, які можуть бути презентовані як різноаспектні складові впливу на колекції європейських дизайнерів одягу поч. ХХІ ст.

Перспективи подальших досліджень. Висвітлені в статті положення не претендують на вичерпний та всебічний розгляд проблеми і потребують дослідницької уваги. Перспективи подальших досліджень полягають у виявленні причини появи мікростилів на основі синтезу базових стилів та тенденцій.

Висновки. Аналіз численних праць науковців у сфері мистецтва, естетики, філософії, літературознавства, fashion-індустрії дозволяє зробити висновки, що категорія стилю тлумачиться в різних галузях не ідентично та характеризується багатозначністю. Як свідчить дослідження, становлення стилю в мистецтві відбулося в кілька етапів: від спостереження філологічних явищ до загальної систематизації та класифікації стилів. У fashion-індустрії це поняття може потрактовуватися як явище загальноестетичне та соціокультурне.

Список використаних джерел

1. Борев Ю. Б. Эстетика / Ю. Б. Борев. – 3-е изд. – Москва : Политиздат, 1981. – 399 с.
2. Вельфин Г. Основные понятия истории искусства : проблема эволюции стиля в новом искусстве / Г. Вельфин. – Санкт-Петербург : МИФРИЛ, 1994. – 428 с.
3. Гете Иоганн Вольфганг Простое подражание природе, манера, стиль / Иоганн Вольфганг Гете [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sanctuarium.info/prostoe-podrazhanie-prirode-manera-stil/>. – Назва з екрану. – Дата звернення 10.04.2018.
4. Есин А. Б. Литературоведение. Культурология: избранные труды : учеб. пособие / А. Б. Есин. – 4-е изд. – Москва: ФЛИНТА, 2017. – 349 с.
5. Жирмунский В. М. Теория литературы. Поэтика. Стилистика / В. М. Жирмунский. – Ленинград : Наука, 1977. – 408 с.
6. Иоффе И. И. Избранное: Синтетическая история искусств / И. И. Иоффе – Москва, 2010. – 1584 с.
7. Котлер Ф. Основы маркетинга / Ф. Котлер. – Москва: Бизнес-книга, 1995. – 702 с.
8. Мельник М. Т. Стиль: понятия та специфіка прояву в моді / М. Т. Мельник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vuzlib.com/content/view/1560/62/> – Назва з екрану. – Дата звернення 19.04.2018.
9. Словник української мови. В 11 т. Т. 9. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. – Київ: Наукова думка, 1970–1980. – С. 697–698.

10. Соколов А. Н. Теория стилей / А. Н. Соколов. – Москва: Искусство, 1968. – 224 с.
11. Турчин В.С. Образ двадцатого... в прошлом и настоящем : художники и их концепции, произведения и теории / В. С. Турчин. – Москва : Прогресс-Традиция, 2003 . – 647 с.
12. Устюгова О. Н. Стиль та культура: Досвід побудови загальної теорії стилю / О. Н. Устюгова – Санкт-Петербург, 2006. – 260 с.
13. Шмит Ф. И. Избранное. Искусство. Проблемы теории и истории / Ф. И. Шмит. – Москва : Центр издательских инициатив, 2013. – 912 с.

References

1. Borev, Yu. B. (1981). *Aesthetics*. Moscow: Politizdat.
2. Velflin, G. (1994). *Basic concepts of the history of art: The problem of the evolution of style in the new art*. St. Petersburg: MIFRIL.
3. Goethe, J.W. 'A simple imitation of nature, style, style', [online] Available at: <<https://sanctuarium.info/prostoe-podrazhanie-prirode-manera-stil/>> [Accessed 10 April 2018].
4. Esin, A.B. (2017). *Literary studies. Culturology: Selected Works: Textbook allowance*. Moscow: FLINTA.
5. Zhirmunskiy, V.M. (1977). *Literature theory. Poetics. Stylistics*. Leningrad : Nauka.
6. Ioffe, I.I. (2010). *Selected: Synthetic History of Arts*. Moscow.
7. Kotler, F. (1995). *Fundamentals of marketing*. Moscow: Biznes-kniga.
8. Melnik, M.T. *Style: concept and specificity of manifestation in fashion*, [online]. – Available at: <http://vuzlib.com/content/view/1560/62/> [Accessed 19 April 2018].
9. Bilodid, I.K. ed. (1970–1980). *Dictionary of the Ukrainian language*. In 11 vols. Vol. 9. Kyiv: Naukova Dumka, pp. 697–698.
10. Sokolov, A.N. (1968). *Theory of styles*. Moscow: Iskusstvo.
11. Turchin, V.S. (2003). *The image of the twentieth ... in the past and present: Artists and their concepts, works and theories*. Moscow: Progress-Tradicija.
12. Ustjugova, O.N. (2006). *Style and Culture: The Experience of Building a Common Theory of Style*. St. Petersburg.
13. Shmit F.I. (2013). *Selected. Art. Problems of theory and history*. Moscow: Center izdatel'skih iniciativ.